

Inhoudsopgave

1	Enkele bijzondere aspecten van het arbeidsrecht	23
1.1	Inleiding	23
1.2	Het bijzondere van de arbeidsovereenkomst	23
1.3	Object van het arbeidsrecht	31
1.4	Welke naam?	35
1.5	Arbeidsrecht en maatschappelijke ontwikkelingen	36
1.6	Uniform of gedifferentieerd arbeidsrecht	45
	1.6.1 De keuze voor uniformiteit in 1907	45
	1.6.2 Uniformiteit nog steeds het uitgangspunt	48
	1.6.3 Toch kent het arbeidsrecht ‘een waaier’ aan bijzondere arbeidsverhoudingen	50
1.7	(De bijzondere aard van het) Arbeidsrecht en vermogensrecht	52
	1.7.1 Wat zegt de wet?	52
	1.7.2 Wat zegt de Hoge Raad?	54
	1.7.3 Een arbeidsrechtelijk stelsel?	56
	1.7.4 Vuistregels bij doorwerking	58
	1.7.5 Leemtes in Boek 7 titel 10 BW	64
1.8	(De bijzondere aard van het) Arbeidsrecht en andere rechtsgebieden	65
1.9	Privaatrechtelijk en publiekrechtelijk arbeidsrecht	67
1.10	Van aanvullend tot dwingend recht	69
1.11	Autonoom en heteronoom arbeidsrecht	74
1.12	Geschillenbeslechting, uitvoering en advisering op het terrein van het arbeidsrecht	77
	1.12.1 De bevoegde rechter	77
	1.12.2 Uitvoering van het publieke arbeidsrecht	82
	1.12.3 Adviserende instanties	86
1.13	Besluit	87
2	De arbeidsovereenkomst in het BW: historisch perspectief	89
2.1	Inleiding	89
2.2	De periode tot de invoering van het (oud) BW	89

2.3	De invoering van het (oud) BW in 1838	92
2.4	De Wet op de Arbeidsovereenkomst vanaf 1909 tot 1954	97
2.5	De periode vanaf 1954 tot 1999	101
2.6	De periode vanaf 1999-heden	106
2.7	Besluit	114
3	De precontractuele fase	115
3.1	Inleiding	115
3.2	Verplichtingen op grond van het algemeen vermogensrecht	116
3.3	Bijzondere bescherming	127
	3.3.1 Niet-bindende gedragsregels	128
	3.3.2 Wet op de medische keuringen	129
	3.3.3 Gelijke behandeling	131
3.4	Bescherming van de ‘insiders’: gevolgen voor de ‘outsiders’	132
3.5	Besluit	134
4	De kwalificatie van de overeenkomst	135
4.1	Inleiding	135
4.2	Zelfstandige of werknemer?	136
	4.2.1 De elementen van art. 7:610 BW	137
	4.2.2 Twee andere bijzondere arbeidsverhoudingen	148
	4.2.3 Kwalificatie van de overeenkomst en de elementen van art. 7:610 BW	150
	4.2.4 Betekenis van het rechtsvermoeden	162
4.3	Onderscheid contractuele gebondenheid en kwalificatie	167
	4.3.1 ABN Amro/Malhi-verweer	167
	4.3.2 Essentialia van de (arbeids)overeenkomst	170
4.4	De definitie van het werknemersbegrip ter discussie gesteld	173
4.5	Besluit	182
5	Atypische arbeidsrelaties	185
5.1	Inleiding	185
5.2	Flexibele arbeidsrelaties en hun (on)zekerheden	188
5.3	Arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd	190
	5.3.1 Betrekkelijk en kalendermatige bepaalde tijd	190
	5.3.2 De rechtspositie van de werknemer met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd	192
	5.3.3 Gelijke behandeling bepaalde tijd/onbepaalde tijd	194
5.4	Oproepovereenkomst	196
	5.4.1 Type oproepcontract: voorovereenkomst en arbeidsovereenkomst mup	196
	5.4.2 Rechtsbescherming oproepwerknemers	198
	5.4.3 Oproepplicht werkgever	209
5.5	De thuiswerkovereenkomst	210

5.5.1	Thuiswerker: werknemer of opdrachtnemer?	210
5.5.2	Rechtsbescherming van de thuiswerker	213
5.6	Uitzendovereenkomst en payrolling	214
5.6.1	Uitzendovereenkomst	214
5.6.2	De uitzendkracht: een heel bijzondere werknemer	215
5.6.3	Rechtsbescherming van de uitzendkracht: verlicht arbeidsrechtelijke regime	220
5.6.4	Welk loon?	224
5.6.5	Payrolling	226
5.6.6	Grensoverschrijdende uitzending: de Detacheringsrichtlijn en de WagwEU	231
5.7	Besluit	232
6	Loon en arbeid	235
6.1	Inleiding	235
6.2	Wat is loon?	236
6.3	Loonbescherming	240
6.3.1	Afdeling 2 van Boek 7 titel 10 BW	240
6.3.2	Loongrenzen: Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag en Wet Normering Topinkomens	251
6.4	De loondoorbetalingsverplichting: risicoverdeling bij gebrek aan werk	255
6.4.1	Historische ontwikkeling van art. 7:628 BW	256
6.4.2	Ontwikkeling in de jurisprudentie	258
6.4.3	Van art. 1638d (oud) BW naar art. 7:628 BW	260
6.4.4	Contractuele risicoverdeling	263
6.5	Wel of niet doorbetaling van het loon?	266
6.5.1	Persoonlijke oorzaken	266
6.5.2	Verwijtbaar handelen of nalaten: situationele arbeidsongeschiktheid en schorsing	267
6.5.3	Voorzienbare gebeurtenissen	273
6.5.4	Exceptionele gebeurtenissen	275
6.5.5	Collectieve acties	276
6.6	Bereidheid om de arbeid te verrichten	278
6.7	Loonvordering en overwerk	281
6.8	Beperking van de loonvordering	282
6.8.1	Loon en werktijdverkorting	282
6.8.2	Matiging loonvordering door de rechter	288
6.8.3	Loonvordering en rechtsverwerking	292
6.8.4	Loonvordering en verkregen rechten	294
6.9	Flexibele beloning	297
6.10	Besluit	301

7	Bijzondere bedingen	303
7.1	Inleiding	303
7.2	Het boetebeding	305
	7.2.1 Wettelijke vereisten	306
	7.2.2 Welk boetebedingregime?	313
7.3	Proeftijdbeding	317
	7.3.1 De ratio van het proeftijdbeding	317
	7.3.2 Wettelijke vereisten	319
	7.3.3 De ‘ijzeren proeftijd’	330
7.4	Concurrentiebeding	334
	7.4.1 Onverenigbaarheid van belangen	334
	7.4.2 Wettelijke vereisten	336
	7.4.2.1 Wettelijke vereisten concurrentiebeding in arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd	338
	7.4.2.2 Wettelijke vereisten concurrentiebeding in arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd	342
	7.4.2.3 De voortgezette arbeidsovereenkomst voor (on)bepaalde tijd en het schriftelijkheidsvereiste	348
	7.4.2.4 Uitleg van het concurrentiebeding en het schriftelijkheidsvereiste	350
	7.4.3 Wijzen waarop het concurrentiebeding zijn werking (gedeeltelijk) verliest	353
	7.4.3.1 Verval van rechtswege	353
	7.4.3.2 Gehele of gedeeltelijke vernietiging van het concurrentiebeding door de rechter	363
	7.4.4 Toekenning van vergoeding aan de werknemer	366
	7.4.5 Onrechtmatige concurrentie zonder concurrentiebeding	367
	7.4.6 Verboden concurrentiebedingen: kartelverbod en (indirect) belemmeringsverbod	373
	7.4.7 Naar een nieuwe wettelijke regeling?	378
7.5	Wettelijke bijzondere bedingen: een systematisch geheel?	382
7.6	Niet wettelijk geregelde bedingen	384
	7.6.1 Het geheimhoudingsbeding	384
	7.6.2 Het studiekostenbeding	392
	7.6.2.1 Studiekosten en het arrest Muller/Van Opzeeland	394
	7.6.2.2 Studiekostenbeding in relatie tot scholingsplicht werkgever (art. 7:611a BW) en transitievergoeding	399
7.7	Besluit	401
8	Doorwerking van grondrechten	403
8.1	Inleiding	403
8.2	Gelijke behandeling	404
	8.2.1 Inleiding	404

8.2.2	Het wettelijke kader	404
8.2.3	Direct en indirect onderscheid	405
8.2.4	Rechtvaardigingsgronden	410
8.2.5	De wettelijke bepalingen nader bezien	413
8.2.6	Het algemene gelijkheidsbeginsel	429
8.3	Het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	432
8.3.1	Doorwerking van het grondrecht	432
8.3.2	Dimensies van privacy op de werkvloer	434
8.3.2.1	Relationele privacy	434
8.3.2.2	Lichamelijke onaantastbaarheid	435
8.3.2.3	Informationele privacy: de Algemene Verordening Gegevensbescherming	439
8.3.2.4	Ruimtelijke privacy: cameratoezicht en controle op e-mail- en internetgebruik	445
8.3.3	Schending van privacy en onrechtmatig verkregen bewijs	449
8.4	Stakingsrecht	452
8.4.1	Inleiding	452
8.4.2	Stakingsrecht in vogelvlucht	453
8.4.3	Het Europees Sociaal Handvest	454
8.4.4	Beperking van het stakingsrecht: artikel G ESH	460
8.4.4.1	De spelregels als gezichtspunten en omstandigheden	462
8.4.4.2	De toetsing aan artikel G ESH	466
8.4.5	Bijzondere actievormen	476
8.5	Sociale grondrechten: maximale arbeidsduur, minimale rusttijden, vakantie en ziekte	478
8.5.1	Inleiding	478
8.5.2	Recht op maximale arbeidsduur en minimale rusttijden	479
8.5.3	Het recht op doorbetaalde vakantie	485
8.6	Besluit	499
9	Overgang van onderneming	501
9.1	Inleiding	501
9.2	De Richtlijn en zijn implementatie	501
9.3	Onderneming (economische eenheid)	504
9.4	Overgang van die onderneming/identiteitsbehoud	507
9.4.1	Toepassing en weging Spijkers-factoren: arbeids- en kapitaalintensieve ondernemingen	508
9.4.2	Kan de onderneming haar identiteit behouden als deze wordt geïntegreerd in de structuur van de koper?	517
9.4.3	Kan er sprake zijn van een overgang van onderneming als het personeel en de activiteit worden ontkoppeld?	520
9.5	Bij overeenkomst	521
9.6	Wie gaat mee over? Pijler 1.a	523

9.7	Wat gaat over? Pijler 1.b	533
9.7.1	Arbeidsvoorwaarden die niet (zonder meer) overgaan: de cao	535
9.7.2	Arbeidsvoorwaarden die niet (zonder meer) overgaan: anciënniteit	545
9.7.3	Arbeidsvoorwaarden die niet (zonder meer) overgaan: ouderdomspensioen	546
9.7.4	Arbeidsvoorwaarden die niet (zonder meer) overgaan: bedrijfsgebonden arbeidsvoorwaarden	549
9.7.5	Aanpassing van arbeidsvoorwaarden en harmonisatie	550
9.7.6	Positie vervreemder ten aanzien van de overgang van arbeidsvoorwaarden	555
9.8	Ontslagbescherming: pijler 2	556
9.8.1	Uitzonderingen op de ontslagbescherming: de eto- redenen	558
9.8.2	Reorganisatie rondom de overgang van onderneming	562
9.9	Informatie en consultatie: pijler 3	563
9.9.1	Overgang van medezeggenschap	566
9.10	Het hogedrukventiel: beëindiging arbeidsovereenkomst voor risico van werkgever	569
9.11	Overgang van onderneming in faillissementssituaties	573
9.12	Overgang van onderneming en enkele procesrechtelijke complicaties	577
9.13	Besluit	579
10	Wijziging van het arbeidscontract	581
10.1	Inleiding	581
10.2	Uitleg van de arbeidsovereenkomst	582
10.3	Uitleg of aanpassing?	584
10.4	Directierecht of arbeidsvoorwaarde?	587
10.5	Instemming van de werknemer met een wijziging	589
10.6	Wijziging door middel van een eenzijdig wijzigingsbeding	593
10.7	Aanvullende en beperkende werking redelijkheid en billijkheid	601
10.8	Het goed werknemerschap	603
10.9	Imprévision	613
10.10	De Wet flexibel werken (voorheen: Wet aanpassing arbeidsduur)	616
10.10.1	Voorwaarden ten aanzien van recht op aanpassing arbeidsduur, werktijd en arbeidsplaats	616
10.10.2	Spreiding van de arbeidsuren	619
10.10.3	Contractuele afwijking	621
10.10.4	Eenzijdige wijziging van de arbeidsduur door middel van deeltijdontslag	622
10.11	Besluit	623

11	Schade tijdens de arbeidsovereenkomst	625
11.1	Inleiding	625
11.2	Schade van de werknemer	625
11.2.1	Aansprakelijkheid op grond van art. 7:658 BW	627
11.2.1.1	Historische ontwikkeling	628
11.2.1.2	Schade in de uitoefening van de werkzaamheden	630
11.2.1.3	Omvang van de zorgplicht	637
11.2.1.4	Causaal verband tussen schade en schending zorgplicht	655
11.2.1.5	Eigen schuld van de werknemer	656
11.2.1.6	Stelplicht- en bewijslastverdeling	660
11.2.1.7	Art. 7:658 BW en 'derden'	669
11.2.1.8	Verjaringstermijnen	676
11.2.2	Aansprakelijkheid op grond van art. 7:611 BW	682
11.2.2.1	Volledige aansprakelijkheid ex 7:611 BW	684
11.2.2.2	Beperkte aansprakelijkheid ex art. 7:611 BW: verzekeringplicht bij verkeersongevallen	686
11.2.2.3	Bijzondere kenmerken van 611-aansprakelijkheid	696
11.3	Schade geleden door de werkgever	698
11.3.1	Aansprakelijkheid op grond van art. 7:661 BW	699
11.3.1.1	Uitvoering van de overeenkomst	700
11.3.1.2	Omstandigheden van het geval en de aard van de overeenkomst	705
11.3.1.3	Opzet en bewuste roekeloosheid	707
11.4	Besluit	714
	Jurisprudentieregister	717
	Trefwoordenregister	751

Inhoudsopgave

12	Einde van de arbeidsovereenkomst: algemeen	19
12.1	Inleiding	19
12.2	Historisch perspectief	22
12.2.1	Periode 1838-1907: ontslagrecht in de Wet op de Arbeidsovereenkomst	22
12.2.2	Periode 1945-1953: preventieve toetsing van een redelijke grond	26
12.2.3	Periode 1953-1999: uitbreiding bijzondere opzegverboden en verval algemeen opzegverbod voor werknemer	29
12.2.4	Periode 1999-heden: naar een nieuw ontslagrecht	30
12.3	Contouren van het Nederlandse ontslagrecht	33
12.4	Duaal preventief ontslagstelsel naar ontslaggrond	35
12.4.1	Beperking dualiteit: ontslagroute afhankelijk van ontslaggrond	37
12.4.2	Het toepassingsbereik van de preventieve ontslagtoets	41
12.4.2.1	Categoriale uitsluiting van de preventieve ontslagtoets	42
12.4.2.2	Situationele uitsluiting van de preventieve ontslagtoets	51
12.5	Gronden voor ontslag	54
12.5.1	Algemene herplaatsingsplicht binnen redelijke termijn met scholing	55
12.5.2	Limitatieve ontslaggronden van art. 7:669 lid 3 a t/m h BW	60
12.5.3	Additionele ontslaggronden	66
12.5.4	Ontslaggrond bepaalt ontslagroute UWV of kantonrechter	68
12.6	Opzegverboden en opzegtermijnen	69
12.6.1	Opzegverboden	70
12.6.2	Opzegtermijnen	76
12.6.2.1	De wettelijke opzegtermijnen	76
12.6.2.2	De (collectieve) contractuele opzegtermijnen	79
12.6.2.3	Onregelmatige opzegging	82
12.7	Transitievergoeding	90

12.7.1	Grondslag wettelijk recht op transitievergoeding	91
12.7.2	Hoogte transitievergoeding	96
12.7.3	Geen of niet langer en gedeeltelijk recht op een transitievergoeding	100
12.7.4	Gelijkwaardige voorziening bij cao in plaats van de transitievergoeding	109
12.7.5	Tijdelijke regelingen transitievergoeding: 50-plus-regeling en MKB-regeling	113
12.7.6	Terugbetalen transitievergoeding	119
12.8	Besluit	120
13	Einde van de arbeidsovereenkomst: de opzegging	123
13.1	Inleiding	123
13.2	Toestemming aan UWV of de commissie	123
13.2.1	Procedure UWV bij a-grond en b-grond algemeen	124
13.2.2	UWV-procedure bij bedrijfseconomisch ontslag (a-grond) nader beschouwd	126
13.2.2.1	Afspiegelingsbeginsel	126
13.2.2.2	Uitzonderingen op het afspiegelingsbeginsel	131
13.2.2.3	Voorwaarden bij verlening van toestemming?	133
13.3	Cao-commissie als alternatief voor UWV bij a-grond	137
13.3.1	Gebondenheid aan de ontslag-cao	139
13.3.2	De grenzen aan de inhoud van de ontslag-cao: de ontslagcommissie	148
13.3.3	De grenzen aan de inhoud van de ontslag-cao: de selectiecriteria	150
13.4	Sancties en rechtsbescherming	153
13.4.1	Vernietiging van de opzegging of billijke vergoeding (art. 7:681 BW)	153
13.4.1.2	Billijke vergoeding	156
13.4.2	Herstel van de arbeidsovereenkomst of billijke vergoeding wegens ernstig verwijtbaar handelen of nalaten (art. 7:682 BW)	168
13.4.3	Rechtsbescherming: hoger beroep tegen een beschikking van de rechter	180
13.4.3.1	Verzoek tot herstel van de arbeidsovereenkomst of vernietiging van de opzegging ten onrechte toegewezen	181
13.4.3.2	Verzoek tot herstel of vernietiging van de opzegging ten onrechte afgewezen	183
13.4.3.3	Hoger beroep tegen de billijke vergoeding	184
13.4.3.4	Herroeping van de rechterlijke beschikking	185
13.4.3.5	Procesrechtelijke aspecten: bewijsrecht, toetsing ex tunc of ex nunc	188
13.5	Bijzondere vormen van opzegging: het ontslag op staande voet	193

13.5.1	Opzegging wegens een dringende reden: ‘dringende reden’	195
13.5.2	Opzegging wegens een dringende reden: onverwijldde opzegging en onverwijldde mededeling	204
13.5.3	Ontslag op staande voet en vergoedingen	209
13.6	Bijzondere vormen van opzegging: het proeftijdontslag	211
13.7	Besluit	217
14	Einde van de arbeidsovereenkomst: de ontbinding van de arbeidsovereenkomst	221
14.1	Inleiding	221
14.2	Ontbindingsverzoek werkgever ex art. 7:671b BW	222
14.2.1	Ontbinding op grond van art. 7:669 lid 3 sub c t/m h BW	224
14.2.2	Ontbinding op grond van art. 7:669 lid 3 sub a of b BW na weigering toestemming UWV	229
14.2.3	Ontbinding op grond van art. 7:669 lid 3 sub a of b BW bij ontbreken tussentijdse opzegmogelijkheid	231
14.2.4	Doorwerking opzegverboden in ontbindingsprocedure	232
14.2.5	Ontbindingstermijn en additionele billijke vergoeding	235
14.3	Ontbindingsverzoek werknemer ex art. 7:671c BW	236
14.4	Ontbinding wegens wanprestatie ex art. 7:686 BW	243
14.5	Hoger beroep en cassatie tegen de ontbindingsbeschikking	247
14.5.1	Hoger beroep: ontbinding, herstel arbeidsovereenkomst of billijke vergoeding	249
14.5.2	Rechtskracht van de ontbindingsbeschikking en de ontbindingstermijn	249
14.6	Bijzondere situaties	254
14.6.1	Voorwaardelijke ontbinding (ontbinding voor zover vereist)	254
14.6.2	De pro-formaontbindingsprocedure	266
14.6.3	Ontbinding van de overeenkomst met een niet-werknemer	267
14.7	Besluit	269
15	Einde van de arbeidsovereenkomst: van rechtswege, met wederzijds goedvinden en collectief	271
15.1	Inleiding	271
15.2	Beëindiging van rechtswege	272
15.2.1	Definitie en onderscheidingen	274
15.2.2	Aanzegging van de arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd	280
15.2.3	De voortgezette arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd	287

15.2.4	De ketenregeling van art. 7:668a BW	290
15.2.4.1	Ketenregeling en opvolgend werkgeverschap	298
15.2.4.2	Uitzondering op de hoofdregel I: bij wettelijke bepaling	305
15.2.4.3	Uitzondering op de hoofdregel II: bij overeenkomst of cao	308
15.2.4.4	Uitzondering op de hoofdregel III: bij ministeriële regeling na uitzondering bij cao	313
15.2.4.5	Samenloop van ketenregeling en oproepovereenkomsten	313
15.2.5	Onbepaald → bepaald: einde van rechtswege?	314
15.2.6	Bepaalde tijd en opzegging	321
15.2.7	Sancties bij tussentijds ontslag	323
15.3	Einde arbeidsovereenkomst via de ontbindende voorwaarde	326
15.4	De beëindiging met wederzijds goedvinden	333
15.4.1	Wilsgebreken en wilsontbreken	334
15.4.2	De schriftelijke beëindigingsovereenkomst van art. 7:670b BW	339
15.5	Collectief ontslag	347
15.5.1	Formele werkingssfeer WMCO	348
15.5.2	Definitie collectief ontslag	350
15.5.3	Gevolgen collectief ontslag	351
15.5.4	Handhaving verplichtingen collectief ontslag / gevolgen overtreding verplichtingen	353
15.5.5	Faillissement	356
15.6	Besluit	356
16	Werkloosheid en ontslag	359
16.1	Inleiding	359
16.2	Historisch perspectief	362
16.3	De driedeling in de WW	365
16.4	Recht op WW	367
16.4.1	Recht op de basisuitkering	368
16.4.2	Hoogte van de WW-uitkering	382
16.4.3	Duur van de WW-uitkering	384
16.5	Het geldend maken van het recht op WW	386
16.5.1	Verwijtbaar werkloos worden	387
16.5.2	Verwijtbaar werkloos zijn of blijven	398
16.5.3	Benadelingshandeling	404
16.5.4	Overige verplichtingen werknemer	405
16.5.5	De boete	405
16.6	De Toeslagenwet	408
16.7	De IOAW en de IOW	410
16.8	Participatiewet	412

16.9	Besluit	414
17	Arbeidsongeschiktheid wegens ziekte	415
17.1	Inleiding	415
17.2	Historisch perspectief	416
17.3	De eerste twee jaren van arbeidsongeschiktheid	424
17.3.1	De hoofdregel van art. 7:629 lid 1 BW	425
17.3.2	Geen recht op loon ex art. 7:629 lid 3 BW	439
17.3.3	Het opschortingsrecht ex art. 7:629 lid 6 BW	448
17.3.4	Doorbreking van de hoofdregel ex art. 7:629 lid 1 BW	451
17.3.4.1	De zwangere en bevallen werkneemster	452
17.3.4.2	De WIA-gerechtigde	455
17.3.5	Procesrechtelijke aspecten inzake de loondoorbetaling bij ziekte	457
17.3.6	De vangnetvoorziening: recht op ziekingeld	462
17.3.6.1	Voorwaarden ZW vangnetter met werkgever en vangnetter zonder werkgever gedurende eerste ziektejaar	464
17.3.6.2	Voorwaarden ZW vangnetter zonder werkgever gedurende tweede ziektejaar	466
17.4	Re-integratieverplichtingen: de Wet Verbetering Poortwachter (WVP)	468
17.4.1	Tot de invoering van de WVP	468
17.4.2	Vanaf de invoering van de WVP	469
17.5	Vanaf het derde jaar van ziekte	478
17.5.1	Verschillende begrippen arbeidsongeschiktheid	479
17.6	De Wet WIA	483
17.7	Civielrechtelijke aspecten: re-integratiejurisprudentie	487
17.8	Besluit	495
18	De collectieve arbeidsovereenkomst (cao)	499
18.1	Inleiding	499
18.2	Historisch perspectief	501
18.3	Cao als rechtsbron in het arbeidsrecht	505
18.4	Definitie van de cao	507
18.4.1	Partijen bij de cao	507
18.4.2	Overeenkomst	512
18.4.3	Arbeidsvoorwaarden	518
18.5	Aanmelding van de cao	521
18.6	Typen cao-bepalingen	523
18.6.1	Normatieve, obligatoire en diagonale bepalingen	523
18.6.2	Standaard- en minimumbepalingen	525
18.7	De rechtsgevolgen van de Wet CAO	526
18.7.1	De art. 9/12/13-werknemer	526

18.7.2	De art. 14-werknemer	534
18.7.3	Overige situaties	538
18.8	Afwijking van driekwart dwingend recht	539
18.9	Algemeen verbindend verklaarde cao-bepalingen	545
18.10	Nawerking van cao-bepalingen	553
18.10.1	Nawerking bij 'art. 9/12/13-werknemers'	553
18.10.2	Nawerking bij binding aan de cao enkel ten gevolge van algemeenverbindendverklaring	557
18.11	Gedelegeerde collectieve arbeidsvoorwaardenvorming	561
18.12	Uitleg van cao-bepalingen	572
18.13	Het sociaal plan	580
18.14	Grensoverschrijdende collectieve arbeidsovereenkomsten	583
18.15	De verzamel-cao	587
18.16	Besluit	589
19	Inspraak van werknemers	591
19.1	Inleiding	591
19.2	Historisch perspectief	592
19.3	Instelling ondernemingsraad	595
19.4	Ondernemingsraden: soorten en maten	601
19.5	Medezeggenschap in een kleine onderneming	606
19.6	Bevoegdheden	608
19.6.1	Recht op overleg	609
19.6.2	Recht op informatie	610
19.6.3	Recht van initiatief	611
19.6.4	Adviesrecht	613
19.6.5	Instemmingsrecht	623
19.7	Contractuele uitbreiding van medezeggenschapsrechten: de ondernemingsovereenkomst	629
19.8	Geschillenregeling	635
19.8.1	Algemene geschillenregeling	635
19.8.2	Bijzondere geschillenregeling	636
19.9	Vennootschapsrechtelijke medezeggenschap	641
19.9.1	Invloed op samenstelling RvC bij structuurvennootschap	642
19.9.2	Spreekrecht tijdens de AVA	645
19.10	De positie van de werknemersverenigingen	645
19.10.1	SER-fusiegedragsregels	646
19.10.2	Enquêterecht	648
19.11	Besluit	650
20	Internationale aspecten	653
20.1	Inleiding	653
20.2	Doorwerking internationaal recht in de Nederlandse rechtsorde	653

20.2.1	Het Nederlandse gematigd monistische regime	655
20.2.2	Enkele belangrijke bronnen van internationaal recht en de doorwerking daarvan	658
20.3	Doorwerking EU-recht in de Nederlandse rechtsorde	662
20.3.1	Autonomie en voorrang EU-recht	663
20.3.2	Grenzen aan regelbevoegdheid EU-instanties	664
20.3.3	Rechtstreekse doorwerking van EU-recht	665
20.3.4	Indirecte doorwerking van EU-recht	667
20.3.5	Doorwerking van het Handvest van de grondrechten van de EU en algemene beginselen van EU-recht	668
20.4	Invloed internationale rechtsbronnen op de Nederlandse rechtsorde	673
20.5	Rechtsmacht van de Nederlandse rechter	674
20.5.1	EEX-Verdrag en de arbeidsovereenkomst	675
20.5.2	De EEX-Verordening: toepasselijkheid	680
20.5.3	De EEX-Verordening: de bevoegde rechter bij internationale arbeidsgeschillen	682
20.5.4	De EEX-Verordening: enkele bijzonderheden	688
20.5.5	De rechtsmacht van de Nederlandse rechter naar nationaal recht	692
20.6	Toepasselijk recht	694
20.6.1	Rome I en EVO: toepasselijkheid	694
20.6.2	Rome I: het recht van toepassing op de arbeidsovereenkomst, de rechtskeuze	696
20.6.3	Rome I: toepasselijk recht bij gebreke van een rechtskeuze	696
20.6.3.1	Het gewoonlijke werkland	697
20.6.3.2	Het land van de vestiging	700
20.6.3.3	De exceptieclausule	704
20.6.3.4	Analyse	707
20.6.4	Beperkingen aan de vrijheid van rechtskeuze: art. 8 lid 1 Rome I	709
20.6.5	Beperkingen aan de vrijheid van rechtskeuze: art. 9 Rome I	709
20.7	De fundamentele Europese vrijheden en sociale dumping	714
20.7.1	Vrij verkeer van werknemers en diensten	715
20.7.2	Horizontale werking en vrij verkeer van werknemers en diensten belemmeren uitoefening van deze vrijheden	718
20.7.3	Risico's van het vrije verkeer en sociale dumping	719
20.7.4	De Detacheringsrichtlijn	720
20.7.5	Implementatie van de Detacheringsrichtlijn	732
20.7.6	Race to the top or to the bottom?	738
20.8	Besluit	740

Jurisprudentieregister	741
Trefwoordenregister	761